

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Біртұтас тәрбиені кіші топ балаларына енгізу

ЖАРИЯЛАНДЫ
22.12.2024СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/173370/**Ахмудинова Гульшат Шариповна**

Ертіс ауылының сәбилер бақшасы КМҚК

Тәрбиеші

Қазақстан Республикасында мектепке дейінгі білім беру саласында «Біртұтас тәрбие бағдарламасы» іске қосылғаны – заманауи педагогиканың жаңа кезеңі. Бұл бағдарлама кіші жастағы балалардың физикалық, зияткерлік, эмоционалдық және рухани дамуын біртұтас жүйеде қарастырады. Бағдарламаның ерекшелігі – балалардың ұлттық құндылықтар негізінде тәрбиеленуі және олардың жеке тұлға ретінде дамуына ықпал ету.

Біртұтас тәрбиенің маңызы

Біртұтас тәрбие – баланың жан-жақты дамуын қамтамасыз ететін педагогикалық әдіс. Ол тек білім беру ғана емес, тәрбиенің барлық қырларын қамти отырып, баланың өмірлік дағдыларын, адамгершілік қасиеттерін және шығармашылық әлеуетін қалыптастырады. Мұндай тәрбие баланы қоғамға бейімделген, өзінің мәдениеті мен дәстүрін құрметтейтін тұлға ретінде қалыптастыруды көздейді. Сонымен қатар біртұтас тәрбие ұрпақтар сабақтастығын сақтап, болашақ азаматтардың рухани және зияткерлік дамуын қамтамасыз етеді. Біртұтас тәрбиенің негізгі ерекшелігі – баланың барлық қабілеттерін бірдей дамытуға жағдай жасау. Бұл тәсіл жеке тұлғаның үйлесімді дамуына және ұлттық құндылықтарды игеруіне ықпал етеді. **Кіші топтағы біртұтас тәрбиенің ерекшеліктері** Кіші топтағы балалардың жас ерекшеліктеріне сай даму мүмкіндіктерін ескерген тәрбие жұмыстары олардың жеке қабілеттерін ашып, дамытуды қамтамасыз етеді. 2-3 жас аралығындағы балалардың

қызығушылығы жоғары, олар жаңа ақпаратты тез қабылдайды, бірақ есте сақтау қабілеті мен зейіні тұрақсыз болғандықтан, тәрбие процесінде жүйелілік пен қайталаудың маңызы зор.

Баланың физикалық дамуы

Кішкентай балалардың денсаулығы мен қозғалыс белсенділігі олардың жалпы дамуына негіз болады. Сондықтан тәрбие жұмыстары балалардың физикалық белсенділігін арттыруға бағытталуы тиіс.

- **Қимыл-қозғалыс ойындары:** «Қуыр-қуыр қуырмаш», «Сиқырлы шеңбер» сияқты ойындар баланың бұлшық еттерін нығайтып, ұсақ моторикасын дамытады.
- **Жеңіл дене жаттығулары:** Қазақтың халық әндерін немесе ұлттық аспаптардың әуенімен орындалатын қарапайым жаттығулар балалардың көңіл-күйін көтеріп, денсаулығын жақсартады.
- **Таза ауада серуендеу:** Балалардың табиғатпен байланысын нығайту және денсаулығын жақсарту үшін саябақтарда, табиғи ортада серуен ұйымдастыру маңызды.

Танымдық дамуы

Танымдық қабілеттерді дамыту үшін тәрбиеші балалардың қызығушылығын оятатын әдістерді қолдануы қажет.

- **Қарапайым тапсырмалар:** Балаларға түстерді, пішіндерді, дыбыстарды үйрету үшін әртүрлі қызықты құралдарды қолдану.
- **Әңгімелеу және сұрақ-жауап:** Балалармен табиғат, үй жануарлары немесе олардың сүйікті ойыншықтары туралы сөйлесу арқылы таным көкжиегін кеңейту.
- **Логикалық ойындар:** Мысалы, «Бұл кімнің даусы?», «Пішінді тап» сияқты тапсырмалар баланың ойлау қабілетін арттырады.

Ұлттық құндылықтарды бойға сіңіру

Ұлттық тәрбие – біртұтас тәрбиенің ажырамас бөлігі.

- **Салт-дәстүрлермен таныстыру:** Тәрбиеші балаларға «Тұсау кесу», «Наурыз тойы», «Бесікке салу» сияқты дәстүрлердің маңызын түсіндіру арқылы олардың ұлттық сана-сезімін қалыптастырады.
- **Ұлттық ойындарды ойнату:** «Асық ату», «Тоғызқұмалақ» сияқты ойындар баланың қиялын, ойлау қабілетін және дене белсенділігін дамытуға ықпал етеді.
- **Қазақтың ұлттық киімдері мен ою-өрнектері:** Балаларды ұлттық киімдердің түрлерімен, олардың ерекшеліктерімен таныстыру арқылы мәдени мұраға деген қызығушылықты арттыру.

Рухани-адамгершілік тәрбиесі

Рухани тәрбие балалардың бойында ізгі қасиеттерді қалыптастырады.

- **Қазақ ертегілері:** «Ер Төстік», «Алдар көсе» сияқты ертегілерді оқып беру арқылы баланың жақсылық пен жамандықты ажыратуына көмектесу.
- **Мейірімділік пен қамқорлыққа үйрету:** Балаларға бірге ойнау барысында достық қарым-қатынастың маңызын түсіндіру.
- **Сыйластық дәстүрі:** Балаларға үлкендерді құрметтеу, кішіге қамқор болу сияқты қарапайым әрекеттерді үйрету.

Эстетикалық тәрбие

Эстетикалық тәрбие арқылы балалардың шығармашылық қабілеттері дамиды.

- **Сурет салу:** Балаларды ұлттық тақырыптарға сурет салуға баулу, мысалы, ою-өрнектерді бейнелеу.
- **Қолөнер:** Табиғи материалдардан ұлттық нақыштағы бұйымдар жасау.
- **Музыка:** Қазақтың халық әндерін тыңдап, оларды би қимылдарымен сүйемелдеу.

Ұлттық құндылықтарды тәрбие процесіне енгізу жолдары

Салт-дәстүрлерді таныстыру

Балалардың ұлттық дәстүрлерді қабылдауы олардың ұлттық мәдениетке деген сүйіспеншілігін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

- «Шілдехана» рәсімін немесе «Наурыз мейрамын» сахналау арқылы балалардың қызығушылығын ояту.
- Ұлттық тағамдарды әзірлеу және олардың дайындалу жолдары туралы қарапайым ақпарат беру.

Музыка және өнер

Музыка мен өнер балалардың ұлттық мәдениетпен байланысын күшейтеді.

- Домбыраның әуенін тыңдау арқылы балалардың эстетикалық талғамын дамыту.
- Қазақтың дәстүрлі әндерін айтып үйрету және би қимылдарын көрсету.

Табиғатқа деген сүйіспеншілік

- Қазақ даласының табиғи ерекшеліктерімен таныстыра отырып, балаларға табиғатты қорғаудың маңызын түсіндіру.
- Балабақша ауласында өсімдіктер отырғызу, оларды күтіп-баптауды үйрету.

Тәрбиешінің рөлі

Тәрбиеші - тәрбие жұмысының басты ұйымдастырушысы, бағыттаушысы және орындаушысы. Ол балалардың жас ерекшелігін ескере отырып, олардың қызығушылықтарын ашуға, ынтасын оятуға және қабілеттерін дамытуға баса назар аударады.

- **Педагогикалық шеберлік:** Тәрбиеші бағдарламаның мазмұнын түсінікті әрі қызықты түрде жеткізуі қажет.
- **Ата-аналармен байланыс:** Ата-аналарды тәрбие процесіне қосу

арқылы балалардың дамуына бірлескен қолдау көрсету.

- **Балалардың ерекшеліктерін ескеру:** Әр баланың жеке қабілеттерін ашып, оның дамуына жағдай жасау.

Қорытынды Біртұтас тәрбиені кіші топ балаларына енгізу – олардың болашақ тұлға ретінде қалыптасуындағы маңызды қадам. Бұл бағдарлама балаларды ұлттық құндылықтарға негізделген, адамгершілік қасиеттері жоғары, зияткерлігі дамыған азаматтар ретінде тәрбиелеуді көздейді. Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі білім беру саласындағы бұл жаңа қадам тәрбиешілердің жұмысын жүйелеп, балалардың жан-жақты дамуына кепілдік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Қазақстан Республикасының «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік стандарты».
2. Қазақстан Республикасының «Біртұтас тәрбие бағдарламасы», 2024 ж.
3. Қалиева К. «Қазақ халқының салт-дәстүрлері». Алматы, 2021.
4. Мұқанов С. «Халық мұрасы».
5. Назарбаев Н.Ә. «Ұлы даланың жеті қыры».
6. Әлімбаев М. «Ұлттық тәрбие негіздері».
7. Айтмұхамедов Ә. «Мектепке дейінгі балаларды тәрбиелеу әдістері».